

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО–НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

24 ТРАВНЯ 2023 р.

«АГРОПРОДОВОЛЬЧИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

м. Одеса

УДК 338.43: 35

Агропродовольчий сектор України в період війни: виклики та перспективи. Матеріали науково-практичної конференції 24 травня 2023 року / кафедра економіки промисловості. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. 87 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку агропродовольчого сектору України в період війни. Запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем розвитку підприємств різних галузей агропродовольчого сектору, ОТГ та районів у контексті викликів воєнного часу та післявоєнної відбудови. В доповідях особлива увага приділялась повоєнному відновленню України на засадах сталого та інклюзивного розвитку.

Організаційний комітет конференції

Голова: Павлов О.І., д. е. н., професор

Заступник голови Козак К.Б., д. е. н., професор

Члени комітету: Макаринська А.В., д. т. н., професор

Самофатова В.А., д. е. н., професор

Купріна Н.М., д. е. н., професор

Дідух С.М., д. е. н., доцент

Кулаковська Т.А., д. е. н., доцент

Рекомендовано до друку та розповсюдження в мережі Internet Вченою радою

Одеського національного технологічного університету,

протокол № 14 від 20.06.2023 р.

Матеріали подаються за оригіналами рукописів доповідей

учасників конференції

ФЕРМЕРСЬКІ ГОСПОДАРСТВА ТУРИСТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ 67

Саркісян Г. О., д. е. н., доцент

Шепелева О. В., аспірантка

Одеський національний технологічний університет

МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: АДАПТАЦІЯ ДО ВІЙНИ, ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ 72

Мініна В. О., аспірантка

Одеський національний технологічний університет

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ 76

Федорова Т. С., аспірантка

Одеський національний технологічний університет

РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ У ВІДНОВЛЕННІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ 80

Мироненко Б. В., аспірант

Одеський національний технологічний університет

РЕБРЕНДИНГ У НАПРЯМІ ІНКЛЮЗИВНО ОРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ПІД ЧАС ВІЙНИ 83

Кушнір О.І., аспірантка

Одеський національний технологічний університет

7. Стаджі Д. Удар сильніший, ніж під час Другої Світової. Як повернути українців з Європи?. Главком | Glavcom. URL: <https://glavcom.ua/publications/udar-silnishij-nizh-pid-chas-druhoji-svitovoji-jak-povernuti-ukrajintsiv-z-jevropi-907687.html> (дата звернення: 03.05.2023).

Федорова Т. С., аспірантка кафедри економіки промисловості
Одеський національний технологічний університет

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Для повноцінного функціонування економічна система держави потребує участі в системі міжнародних відносин. З цією метою безперервно налагоджуються взаємовідносини між країнами-партнерами у розрізі пошуку оптимальної логістики, умов поставки за системою Інкотермс та умов за зовнішньоекономічними контрактами взагалі. Така взаємодія є рушійною силою та сприяє розвитку держави, оскільки забезпечує безперервний обіг коштів, а отже і податків, що необхідні для повноцінного забезпечення країни.

Агропродольчі підприємства України є вагомими учасниками зовнішньоекономічної діяльності, оскільки саме вони переважно експортують продукцію, що займає лідируючі позиції на міжнародному ринку. Так, за даними Державної митної служби України [1], наша країна є найбільшим експортером таких видів продукції як: соняшникова олія та шрот, просо, ячмінь, кукурудза, ріпак та пшениця. Це свідчить про активну зовнішньоекономічну діяльність агропродовольчих підприємств України. Проте із впровадженням воєнного стану в Україні зовнішньоекономічна діяльність українських агропродовольчих підприємств зазнала значних змін через ряд проблем.

Так серед таких проблем наступні: по-перше ціноутворення на продукти агропромислового комплексу (АПК), у розрізі сільськогосподарських культур таких як пшениця, ячмінь, зерно, кукурудза, ріпак, соняшник та інші, «випало» із міжнародної системи ціноутворення через невизначеність та високу

ризикованість. По-друге – обмеження експорту морським шляхом. Мається на увазі час, коли не було впроваджено «Зернову ініціативу» і українські підприємці були вимушені транспортувати товари тільки суходелом. Важливо відмітити, що на противагу транспортуванню морським шляхом, транспортування суходелом (авто- або залізничним транспортом) набагато дорожче та більше ризикове, оскільки ризики за транспортування до точки вивантаження або кордону залишаються на продавцеві. Динаміка експорту зерна «Зерновим коридором» у розрізі тижнів наведена на рисунку 1.

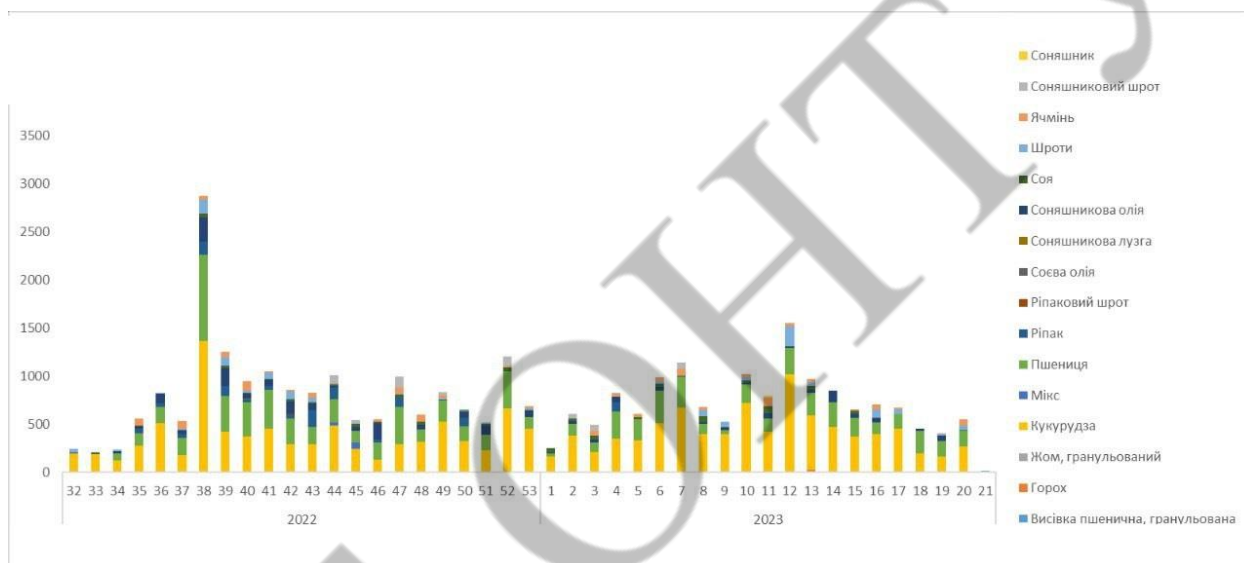

Рис.1. Експорт зерна з України зерновим коридором у розрізі тижнів, тис. тонн [2]

Наведені дані свідчать про нерівномірну динаміку і також відбивають залежність експорту від політичних коливань та дії домовленостей.

По-третє через проблеми реалізації власного врожаю українські виробники масово вийшли на європейський ринок із низькими цінами, що спричинило супротив місцевих фермерів, товари яких значно дорожчі. Така ситуація спонукала появи обмежень щодо імпорту українських товарів та дозволу тільки транзиту, також з'явилися величезні черги на кордонах.

Проблемою також стала реалізація «Зернової ініціативи», оскільки через недотримання умов «зерновий коридор» працює неефективно. Найбільше неповноцінна робота «зернового» коридору відбивається на вартості

закладених ризиків та простоїв, а отже на кінцевій ціні. Неefективна робота коридору знайшла своє відображення у статистиці кількості кораблів, що вийшли з портів у розрізі тижнів. Так, станом на передостанню декаду травня із портів вийшло близько 45 суден, в той час як за нормального функціонування, як наприклад, у кінці березня-початку квітня – 115 суден [2].

Наочна статистика кількості суден наведена на рисунку 2.

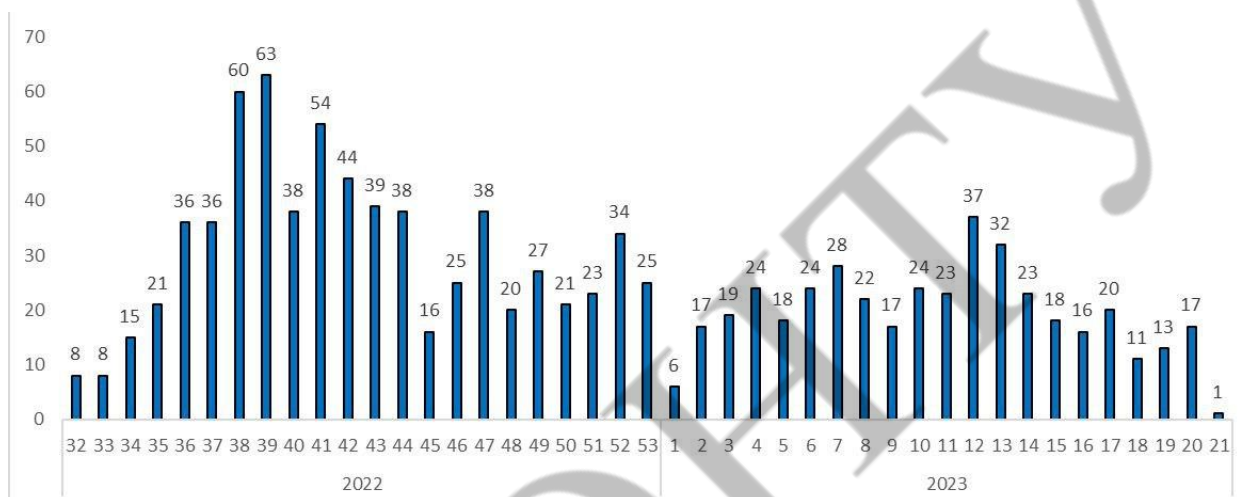

Рис. 2. Кількість кораблів, які вийшли з портів у розрізі тижнів [2]

Не дивлячись на таку скрутну ситуацію, українські підприємці завзято шукають шляхи альтернативних виходів. Так, наприклад, компанія «НІБУЛОН» в порту Ізмаїл планує будівництво елеватору розрахованого на одночасне зберігання 118,5 тисяч тонн зернових, і високотехнологічного сучасного млина потужністю 750 тонн на добу, що дозволить працювати як на потреби внутрішнього споживача в Україні, так і слугувати інтересам місії захисту продовольчої безпеки UN World Food Program (WFP).

Зараз WFP користується переробними потужностями Туреччини, спрямовуючи туди українське збіжжя «зерновим коридором». Проте так само можна транспортувати з України вже готові борошно, висівки та інші продукти обробки зернових [3].

Компанія Kernel також планує побудувати власний перевантажувальний б+термінал в порту Рені. Представники компанії засвідчують, що після завершення будівництва, що планується до кінця 2023 року, потужність

одноразового зберігання зернових та гранульованого шроту в оперативних силосах нового терміналу становитиме 9,6 тисячі квадратних метрів, соняшникової олії в резервуарах – до 6 тисяч тонн. Проектна добова потужність прийому складе до 2 тисяч тонн зерна та шроту та до 1,5 тисяч тонн масла, що еквівалентно розвантаженню близько 100 вантажних автомобілів та 50 автоцистерн. У свою чергу, добова потужність відвантаження зерна або шроту на річковий транспорт становитиме до 8 тисяч тонн, а олії – до 4 тисяч тонн. Фронт одночасного завантаження буде розрахований на два річкові судна [4].

Деякі компанії обирають шлях пошуку нових іноземних партнерів із сприятливими умовами співпраці та переходять із морського транспорту на авто- або залізничний транспорт.

Таким чином, сучасність кидає значні виклики як агропродовольчим, так продовольчим підприємствам взагалі. Об'єктивним є факт, що підприємці навіть не розглядають варіант припинити торгівлю, а сумлінно намагаються знайти виходи із скрутної ситуації. Також, не дивлячись на складності, підприємствам України вдалося розпочати посівну кампанію. За даними аналітичних джерел, під час воєнного стану Україні вдалося вийти за показниками експорту вийти на довоєнний рівень за певними позиціями і це попри безліч перешкод, що свідчить про високий рівень пристосовуваності підприємців та наявності підтримки від країн-партнерів.

Література

1. Державна Митна Служба. URL: <https://customs.gov.ua/en/> (дата звернення: 17.05.2023).
2. Аналітичний огляд. URL: <https://analyticsbaton.wixsite.com/grain-ua> (дата звернення: 17.05.2023).
3. «Нібулон» збудує елеватор і млин в порту Ізмаїл. URL: <https://www.railinsider.com.ua/nibulon-zbuduye-elevator-i-mlyn-v-portu-izmayil/> (дата звернення 17.05.2023).
4. Беспятов Т. "Кернел" хоче вже у 2023 році побудувати новий перевантажувальний термінал в Рені – Delo.ua. *Останні новини України та світу онлайн Головний діловий портал Delo.ua.*

URL: <https://delo.ua/ru/agro/kernel-xocet-uze-v-2023-godu-postroit-novyiperegruzocnyit-terminal-v-reni-416697/> (дата звернення: 27.05.2023).

Мироненко Б. В., аспірант кафедри менеджменту і логістики
Одеський національний технологічний університет

РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ У ВІДНОВЛЕННІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Сьогодні переважна більшість територіальних громад в Україні, незважаючи на наявність законодавчо передбаченого права, не можуть вирішувати питання місцевого значення повною мірою [1]. Причин для цього порівняно небагато (недостатність бюджетних коштів, відсутність необхідної інфраструктури, кваліфікованих кадрів тощо), але їх наявність часто-густо призводить до того, що значна частина сільських та селищних громад «левоу» частку питань місцевого значення не можуть вирішувати належним чином, зокрема, утримувати приміщення та будівлі комунальної власності, здійснювати збір та вивезення побутових відходів, будувати та ремонтувати дороги, забезпечувати благоустрій сільських територій тощо. Отже, більшість об'єднаних територіальних громад в теперішніх українських умовах залишаються неспроможними або мають низьку спроможність до формування власного людського потенціалу.

Агропромисловий комплекс (АПК) трактується як сукупність галузей економіки, зайнятих виробництвом (виробництво засобів виробництва для сільського господарства та його обслуговування, власне сільське господарство), заготівлею, переробкою, збереженням, транспортуванням і збутом сільськогосподарської продукції, а також виробництвом засобів виробництва для сільського господарства. Будь-який потенціал вбирає в себе одразу три аспекти відносин – результати діяльності у минулому, поточний стан, та перспективи розвитку у майбутньому. Відносно АПК людський потенціал означає наявність явних чи прихованих можливостей, реалізуючи